

SAYILARLA ÇANAKKALE TURİZMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Celil ÇAKICI*
Ş. Okan MERCAN**
Serhat HARMAN***

ÖZET

Çanakkale turizminin göstermiş olduğu gelişmenin incelenmesi, mevcut sorunlara çözüm önerilerinin geliştirilmesi ve daha sonra gerçekleştirilmesi olası planlama faaliyetlerine katkı sağlanması açısından son derece önemlidir. Bu makalede, Çanakkale turizminin göstermiş olduğu gelişme çeşitli parametreler açısından, ikincil veri kaynakları kullanılarak ortaya konmuştur. İkincil kaynaklardan elde edilen verilere göre, 1990-2004 yılları arasında Çanakkale’de konaklayan yerli ve yabancı turist sayısı yıllara göre dalgalanmakta olup; konaklama tesislerinin ortalama doluluk oranı yüzde42 dolayındadır. Mevcut eğilimler devam ettiği takdirde, 2010 yılında konaklama tesislerinin yüzde58’lik bir doluluk oranına ulaşmaları tahmin edilebilmektedir. Yerli turistler ortalama 1,6 geceleme yaparken, yabancı turistlerde bu sayı 1,1’e gerilemektedir. Ayrıca, ilde en fazla konaklayan ve geceleleyen yabancı turistlerin başında Almanlar ve Japonyalılar gelmektedir. Bunları; Amerikalılar ve Benelüks ülkeleri izlemektedir. ABD ve Japon pazarında önemli gerileme söz konusudur. En istikrarlı pazar Avustralya’dır. Almanya, Benelüks ülkeleri ve özellikle de Yunanistan artış eğilimi içinde olan pazarlardır. Ayrıca, müze ve ören yerlerine ait istatistiklerin sistematik toplanmadığı ve saklanmadığı belirlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çanakkale turizmi, turizm arzı, turizm talebi

* Prof. Dr., Mersin Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O.

** Arş. Gör., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O.

*** Arş. Gör., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O.

ABSTRACT

Examining the development of tourism in Çanakkale is very important to suggest solutions for current problems and to assist in likely planning activities. The aim of this article is to evaluate Çanakkale tourism quantitatively, using secondary data. The secondary data indicate that the number of tourists arrivals fluctuated between the years of 1990 and 2004. Average occupancy rate of the establishments is about 42 percent. It is estimated that accommodation establishments will have yüzde58 average occupancy rate in 2010 when considering current trends. Average day spent by foreigners is about 1,1 and for Turkish citizens is about 1,6 day. It is also determined that German and Japanese tourists visiting the region are the first and the second foreigner markets respectively. The tourists coming from USA and from countries of Benelux come as the third and fourth rank, but a sharp decrease by years can be noticed in USA and Japanese markets. We understood that Australia was the best stabilized market among the rest, and Germany, Benelux countries and specially Greek markets have been increasing by years. It is worth to note that statistics of museum and ruins are not kept systematically.

Key words: Çanakkale tourism, tourism supply, tourism demand

GİRİŞ

Çanakkale tarihi önemi, doğal güzellikleri ve coğrafi konumu nedeni ile yerli ve yabancı ziyaretçiler için önemli bir çekim merkezi haline gelmiştir. Dünya tarihini değiştiren savaşların (Troya Savaşları ve Birinci Dünya Savaşı) veya bu savaşların sonuçlarını etkileyen önemli olayların Çanakkale ili sınırları içinde gerçekleşmiş olması, bölgede hüküm sürmüş uygarlıkların zenginleştirdiği kültür birikimi ve doğal güzellikleriyle Çanakkale, hem Türkiye hem de dünya turizmi açısından çok önemli ve özel bir değere sahiptir.

Makalede, Çanakkale turizminin sayılarla ortaya konması ve zaman içinde kaydedilen gelişimin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Turizm Bakanlığı'nın her yıl düzenli olarak yayınladığı Konaklama İstatistikleri Bülteni ile Çanakkale Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün Çanakkale turizmine ilişkin verilerinin yanı sıra 2003 Yılı Çanakkale Yerleşiminin Mevcut Durum Raporu, çalışma hazırlanırken kullanılan ikincil veri kaynakları arasındadır.

Çalışmanın kapsamı, Çanakkale'nin turizm arzı ve Çanakkale'ye dönük turizm talebidir. Bu nedenle, öncelikle Çanakkale'nin turizm arzı incelenmiş ve Çanakkale'de bulunan turizm işletmeleri ve yatırımı belgeli tesislerin mevcut durumları ile doluluk oranları açısından Çanakkale turizminin göstermiş olduğu gelişme ortaya konmuştur. Daha sonra, Çanakkale'ye dönük turist talebi incelenmiştir. Talep incelenirken; Çanakkale'de konaklayan yerli ve yabancı turistlerin ve gecelemlerin sayısı,

konaklayan ve geceleleyen kişi sayısının milliyetlere göre dağılımı, ortalama geceleme sayısı ve Çanakkale turizminin Türkiye turizmi içindeki payı ortaya konmuştur. Ayrıca, Çanakkale'deki ören yerlerini ziyaret eden turistlere satılan bilet sayısı değerlendirilmiştir. Böylece, ilin gösterdiği turizm gelişimi sayılarla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmada, yukarıda sıralanan parametrelere ilişkin veriler, betimleyici istatistikler kullanılarak incelenmiştir. Çanakkale'ye yönelik turist talebinin tahminlenmesinde ise, trend analizi yöntem olarak kullanılmıştır.

LİTERATÜR TARAMASI

Mevcut yazın incelendiğinde, bir bölgenin turizm arzı ve talebinin incelendiği çeşitli çalışmaların bulunduğu görülmektedir. Bu konudaki çalışmalardan bazıları aşağıda özetlenmiştir:

Berber (1997: 1-15) Doğu Karadeniz'in turizm potansiyelini, turizm çeşitliliğini ve turizmin gelişme olanaklarını belirlemeye yönelik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Yazar, öncelikle Doğu Karadeniz'in turizm altyapısına değinmiş ve daha sonra da bölgeye yönelik turizm talebini incelemiştir. Çalışmada, turizm alt yapısına ve turizm talebine ilişkin verilerin betimleyici istatistikler kullanılarak incelendiği anlaşılmaktadır.

Kuşluvan (2002: 1-22), Türkiye'deki iç turizm talebinin analizine yönelik bir çalışma yapmıştır. Çalışmada, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve TÜRSAB'a (Türkiye Seyahat Acentaları Birliği) ait verilerden yararlanılmıştır. İkincil veriler olarak betimleyici istatistikler incelenmiş ve iç turizmin nasıl geliştirilebileceğine yönelik öneriler sunulmuştur.

Bir diğer çalışma Yağcı'ya (2002: 140-166) aittir. Burada, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin turizm arz ve talebinin özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada, bölgeye yönelik turizm talebi incelenmiş ve bölgenin turizm arzına değinilmiştir. Ayrıca, Güneydoğu Anadolu Bölgesi turizmine ait güçlü ve zayıf yönler ile mevcut fırsatlar ve tehditler ortaya konmuştur. Çalışma, ikincil verilerin betimleyici istatistikler kullanılarak analiz edilmesiyle gerçekleştirilmiştir.

Ertek, Altınay ve Bıçak (2002: 117-122), Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne yönelik turizm talebini incelemişlerdir. Yazarlar, KKTC'ye yönelik turizm talep fonksiyonunu, çift logaritmik çoklu regresyon modelini kullanarak tahmin etmişlerdir. Ayrıca, 1998-2010 arası yılları için trend analizi yöntemini kullanmışlardır. Analizler sonucunda, finansman ve istihdama ilişkin hususlarda önerilerde bulunmuşlardır.

Turizm talebini belirlemeye yönelik bir diğer çalışma, Baldemir ve Bahar (2003: 152-168) tarafından yapılmıştır. Yazarlar, 1984-1999 yılları arasında, ABD, İngiltere, Almanya, Fransa ve Avusturya'dan Türkiye'ye yönelik turizm talebini, neural ağları modelleri kullanılarak analiz edilmeye çalışmıştır. Öte yandan Yıldırım ve Hamarat (2006: 871-887), Akdeniz ülkelerinden Türkiye'ye yönelik turizm talebine etki eden faktörleri Robust Regresyon yöntemi ile incelemişlerdir. Buna göre, Akdeniz ülkelerinden Türkiye'ye yönelik turizm talebi; Türkiye'deki toplumsal, politik ve ekonomik belirsizlikler ile krizlerden etkilenmektedir.

Eren (2005), Nevşehir turizminin gelişiminin değerlendirilmesine yönelik bir çalışma yapmış ve Kültür ve Turizm Bakanlığının yayınladığı Nevşehir'e ait turizm istatistiklerini incelemiştir.

Olgaç ve Kozak (2006: 17-28) ise, turizm arz kaynakları ile iç turizm talebi arasındaki ilişkiyi belirlemeye çalışmışlardır. Burada, 81 ilin turizm altyapıları ve sosyal gelişmişlik düzeylerine ait değişkenlerin sınıflandırılmasında kümeleme analizinden yararlanmışlardır. Çalışmada, regresyon analizi ve ANOVA kullanılmıştır. Bu bağlamda, konaklayan kişi sayısı, geceleyen kişi sayısı ve ortalama geceleme süresi ile ilin altyapı ve sosyal gelişmişlik düzeyi arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu tespit etmişlerdir.

Kısacası, Türkiye'nin çeşitli bölgeleri ve illerine ilişkin turizm talep ve arzının incelenmesine ilişkin çeşitli çalışmalara rastlamak olasıdır. Bununla birlikte, konuyu Çanakkale özelinde ele alan bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

ÇANAKKALE'NİN TURİZM ARZI

Turizm arzı, *“turistik tüketimde yer alan ve turizm talebinin gereksinimlerini karşılamak için gerekli mal ve hizmetlerin (turistik ürün) tedarik edilmesini içeren üretime dayalı işlemlerin tümüdür”* (Kozak ve diğerleri, 2000: 45). Dolayısıyla, turizm arzının birçok değişik alanı ilgilendirdiği söylenebilir. Bir bölgede bulunan doğal, kültürel ve tarihi çekiciliklerin, ulaşım olanaklarının, turistik hizmet ve olanakların o bölgenin turizm arzını oluşturan unsurlar arasında olduğu kabul edilmektedir (Olalı ve Timur, 1988: 135; İçöz ve Kozak, 1998: 35; Yağcı, 2003: 40-41)

Çanakkale'nin Doğal, Kültürel ve Tarihi Çekicilikleri

Çanakkale, Türkiye'nin kuzeybatısında Avrupa ve Asya kıtalarını birbirinden ayıran ve kendi adını taşıyan boğazın iki yakasında kurulmuştur. Çanakkale; Balkan Yarımadası'nın Doğu Trakya topraklarına bir kıstakla bağlanmış Gelibolu Yarımadası ile Anadolu'nun batı uzantısı olan Biga Yarımadası üzerinde toprakları bulunan bir ildir. Ege Denizi'nde, Türkiye'nin en büyük adası olan Gökçeada, Bozcaada ve Tavşan Adaları, Çanakkale ili sınırları içinde yer almaktadır (www.canakkale.gov.tr).

Kazdağı, Korudağı ve Tekir Dağları'nın yanı sıra, Kavak, Yalova ve Kumkale Deltaları, Kazdağı'nda bulunan vadiler, zengin bitki örtüsü, Gelibolu Yarımadası kıyıları, Kestanbol, Çan, Tepeköy ve Küçükçetmi Ilıcaları ile Ayvacık Afrodit Kaplıcaları, Tuzla ve Ece Doğal Gölleri, Tuzla, Menderes, Sarı, Bayramiç, Bergaz, Kocabaş ve Kavak Çayları ilin doğal çekicilikleri arasındadır. Ayrıca, Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı, Gökçeada Sualtı Milli Parkı ve Kazdağları Köknarı Tabiat Koruma Alanı Çanakkale'nin doğal çekicilik unsurlarına dahildir (Dinçer ve diğerleri, 2005: 83). Bölgedeki müze ve ören yerleri, tarihi yapılar, yaşam şekli, yöresel el sanatları, yöresel mimari, yöresel mutfak, festivaller ve yerel etkinlikler, sit alanları, bölgenin başlıca kültürel ve tarihi çekicilik unsurları olarak sıralanabilir (Dinçer ve diğerleri, 2005: 85-86).

Çanakkale'de bulunan müze ve ören yerlerinden çok ziyaret edilenler arasında Çanakkale Arkeoloji Müzesi, Boğaz Komutanlığı Müzesi, Çanakkale Şehitler Anıtı, Assos, Troya ve Kabatepe Tanıtma Merkezi sayılabilir. Diğer müze ve ören yerleri, makalenin ilerleyen kısımlarında dile getirilecektir.

Çanakkale'de Turistik Olanak ve Hizmetler

1990-2005 yılları arasında Çanakkale'de, turizm sektörüne 23 adet, ulaştırma sektörüne ise 29 adet teşvik belgesi verilmiştir (Dinçer ve diğerleri, 2005: 96-97). Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerine göre, 2005 yılı itibarıyla Çanakkale'de 25 adet turizm işletmesi belgeli ve 7 adet özel belgeli olmak üzere toplam 32 adet konaklama tesisi bulunmaktadır. Bu tesislerin toplam yatak kapasitesi ise 3.288'dir. Çanakkale'deki konaklama tesislerinin sayısına ve yatak kapasitelerine ilişkin 2005'den önceki yıllara ait verilere tüm çabalara rağmen ulaşılamaması nedeniyle, tesislerin yıllar itibarıyla gösterdikleri gelişim tablo halinde sunulamamıştır.

Çanakkale ilinde, belediye belgeli konaklama tesislerinin 2003 yılı itibarıyla dağılımına ulaşılabilmektedir. Bu yılın verilerine göre, Çanakkale'de

81 adet nitelikli tesiste 1.874 oda ve 4.543 yatak bulunmaktadır. Bunların yanı sıra, söz konusu nitelikleri taşımayan 64 adet tesiste de 793 oda ve 1.853 yatak bulunmaktadır. Böylece, turizm işletmesi belgeli tesislere ilave olarak toplam 145 tesiste 2.667 oda ve 6.396 yatağın bulunduğunu belirleyebiliyoruz. Bu yatak kapasitesinin üçte ikilik kısmı (4.227 yatak) oteller tarafında sağlanmaktadır. Yine bu yatak kapasitesinin yüzde 30'u Ayvacık ilçesinde bulunmaktadır. Merkez ilçe, Bozcaada, Eceabat, Gelibolu ve Gökçeada yüzde 8 ile yüzde 12 arasında değişen paylara sahiptir.

2005 yılı itibariyle, Çanakkale'de 10 adet seyahat acentesi faaliyet göstermektedir. Bu seyahat acentelerinin 2 tanesi C grubu olup, geriye kalanları A grubu seyahat acenteleridir. Çanakkale'de faaliyet gösteren seyahat acentelerinin sınıf ve sayılarına ilişkin 2005 yılından önceki yıllara ait verilere ulaşılamamıştır.

Tablo 1, Çanakkale'deki konaklama tesislerinin doluluk oranlarını, yabancılar ve Türk vatandaşları açısından ortaya koymaktadır. Konaklama tesislerinin Türk vatandaşlarından sağladığı doluluk oranları, 1990-2004 yılları arasında yüzde 15 ile yüzde 30 arasında değişim aralığına sahip olup; ortalama yüzde 23.5 olarak hesaplanmaktadır. Aynı dönemde yabancı misafirlerin doluluk oranına katkıları, 1990-2004 yılları arasında yüzde 11 ile yüzde 34 arasında değişmekte ve ortalama yüzde 18.3 olarak belirlenmektedir. Bölgedeki konaklama tesislerinin ortalama doluluk oranları oldukça düşüktür. Burada dikkat çekici olan, tesislerin, sadece 1997 ve 1998 yıllarında kapasitelerinin yarıdan fazlasını kullanabildikleridir. En yüksek doluluk oranı 1998 yılında yüzde 61.45 ile gerçekleşmiştir. Söz konusu dönemin ortalaması yüzde 42 olarak gerçekleşmekte, dolayısıyla, tesislerde yüzde 58 oranında bir atıl kapasite olduğu ortaya çıkmaktadır. Düşük doluluk oranları, yatırımların karlılıkları ve yaşamlarını sürdürebilmeleri açısından ciddi sorunları da beraberinde getirmektedir.

Bölgede doluluk oranlarının düşük olmasının en temel nedeni, talepteki daralmanın yıllar itibariyle devam etmiş olmasıdır. 1998 yılından sonra talepteki daralmanın nedenleri arasında, terörist başı Abdullah Öcalan'ın yakalanmış olmasının getirdiği tedirginlik ile deprem gibi doğal afetler sayılabilir. Buna karşın, artan tesis sayısı da doluluk oranlarının düşmesindeki bir başka etkindir. Artan kapasitenin etkili şekilde tutundurma faaliyetlerinin yapılamaması da nedenler arasında düşünülebilir.

Tablo 1: Çanakkale’deki Tesislerin Doluluk Oranlarının Milliyete Göre Dağılımı (1990-2004)

Yıllar	Yerli Müşteri Doluluk Oranı (yüzde)	Yabancı Müşteri Doluluk Oranı (yüzde)	Toplam Doluluk Oranı (yüzde)
1990	14.94	25.86	40.80
1991	17.01	20.59	37.60
1992	19.06	17.23	36.29
1993	19.49	15.50	34.99
1994	19.66	11.13	30.79
1995	22.87	17.40	40.27
1996	25.11	21.01	46.13
1997	27.84	31.19	59.03
1998	27.77	33.68	61.45
1999	24.18	13.33	37.50
2000	29.79	16.21	46.00
2001	24.84	16.23	41.04
2002	27.46	12.33	39.78
2003	27.82	11.72	39.54
2004	24.44	11.27	35.70
Ort. D. Oranı	23.48	18.31	41.79

Kaynak: Konaklama İstatistikleri Bültenleri (1990-2004) Turizm Bakanlığı, Ankara.

Çanakkale’ye Yönelik Ulaşım Olanakları

Çanakkale iline ulaşım, çevre illerden karayolu ile sağlanırken, ilin ilçeler ile ulaşımı da kara ve deniz yolları ile sağlanmaktadır. Havayolları ulaştırması uzun yıllar istenilen düzeye çıkarılamayan Çanakkale ilinde, 1800 m. pist uzunluğuna sahip küçük ölçekli bir havaalanı bulunmaktadır. 1995 yılının ikinci yarısında THY’nin RJ tipi 99 kişilik uçuşlarıyla haftada iki gün İstanbul seferi yapılan havaalanında, 1996 Mart ayında yolcu azlığı nedeniyle bu seferler kaldırılmıştır. Daha sonra, özel bir havayolunun kiraladığı 19 kişilik bir uçak ile Edremit-Çanakkale-İstanbul seferleri yapılan havaalanında, son yıllarda ekonomik nedenlerle bu seferler de kaldırılmış olup, günümüzde Çanakkale Havaalanı çoğunlukla kente gelen devlet

büyükleri tarafından kullanılmaktadır (Özel, 2004: 65-66). Ancak, son aylarda özel bir havayolu şirketi Çanakkale uçuşlarını başlatmıştır.

ÇANAKKALE'YE YÖNELİK TURİZM TALEBİ

Turizm talebi, “*yeterli satın alma gücüne ve boş zamana sahip olup belirli bir zaman diliminde belirli bir hedef doğrultusunda turistik mal ve hizmetlerden faydalanan ya da yararlanmak isteyen kişi ya da kişiler topluluğu*” şeklinde tanımlanmaktadır (Kozak ve diğerleri, 2000: 65). Çanakkale'ye olan turizm talebini, turistik tesislerde konaklayan ve ören yerlerini ziyaret eden kişi sayıları bakımından iki şekilde değerlendirmek olanaklıdır. Çalışmada öncelikle, konaklama istatistikleri değerlendirilecektir.

Konaklama Verilerinin Analizi

Tablo 2, 1990-2004 yılları arasında Çanakkale'de turizm işletmesi belgeli tesislerde konaklayan kişi ve geceleme sayılarını ortaya koymaktadır. Tabloda ayrıca 2000, 2002, 2003 ve 2004 yılına ait belediye belgeli tesislerde konaklayan kişi sayıları ile geceleme sayıları da ilgili satırlarda sola dayalı olarak verilmiştir. Diğer yıllara ait veriler bulunamadığı için ayrı bir tabloda sunulmamıştır.

Tablo 2'ye göre, 1994 yılı konaklayan kişi sayısının en az olduğu yıldır. Bu düşüşte, Türkiye (4 Nisan Ekonomik İstikrar Paketi) ve Avrupa'da yaşanan ekonomik kriz ile Dünya Kupasının etkisinin olduğu söylenebilir. 1998 yılı ise, bölgede en fazla yabancı turistin konakladığı yıldır. 1999 yılında bölgede konaklayan yabancı turist sayısında çok büyük düşüş yaşanmıştır. Bu düşüşün nedenleri, terörist başı Abdullah Öcalan'ın yakalanması ve Marmara Depremi olarak belirtilebilir.

Tablo 2: 1990-2004 Yılları Arasında Çanakkale’de Konaklayan Kişi ve Geceleme Sayıları

Yıllar	Konaklayan Kişi Sayısı			Geceleme Sayısı		
	Yerli	Yabancı	Toplam	Yerli	Yabancı	Toplam
1990	36.272	77.732	114.004	48.198	83.432	131.630
1991	42.540	41.921	84.461	54.788	44.282	99.070
1992	55.320	63.793	119.113	78.581	71.032	149.613
1993	66.154	67.404	133.558	91.763	72.953	164.716
1994	41.759	34.103	75.558	64.544	36.535	101.079
1995	65.494	60.729	126.223	96.931	73.733	170.644
1996	82.697	80.646	163.343	111.598	93.340	204.938
1997	124.743	183.749	308.492	177.215	198.572	375.787
1998	130.296	197.816	328.112	180.179	218.557	398.736
1999	101.715	81.220	182.934	159.744	88.046	247.789
2000-Tİ	136.072	107.722	243.201	209.152	113.765	322.917
BB	203.020	11.109	214.129	418.856	22.279	441.135
2001	119.422	111.365	230.787	179.979	117.756	297.735
2002-Tİ	124.611	89.423	214.034	213.316	95.759	309.075
BB	156.364	5.563	161.927	258.179	8.776	266.955
2003-Tİ	141.570	82.627	224.194	230.887	97.286	328.173
BB	129.725	5.820	135.454	157.279	8.748	166.027
2004-Tİ	197.521	109.395	276.916	268.656	123.812	392.377
BB	188.544	10.504	199.048	238.465	15.657	252.112

Kaynak: Konaklama İstatistikleri Bültenleri (1990-2004) Turizm Bakanlığı, Ankara.

Tİ: Turizm İşletmesi belgeli tesis; *BB:* Belediye belgeli tesisler.

Veriler dikkatle incelendiğinde; birkaç yıl hariç 1998 yılına kadar bölgeye gelen yabancılar Türklerden daha fazla olmuş ve sürekli bir artış eğilimi göstermiştir. Ancak bu durum 1999 yılından sonra tersine dönmüştür. Başka bir ifadeyle, 1999 yılından sonra Türklerin sayısı artarken yabancıların sayısında önemli düşüşler yaşanmıştır. 1994 ve 2001 yıllarındaki iç turizm talebinin azalmasında, ekonomik krizlerin etkili olduğu düşünülmektedir. Diğer taraftan 1999 sonrasında artış eğilimindeki iç turizm talebi üzerinde de

Milli Eğitim Bakanlığı'nın orta öğretim kurumlarına gezi programları arasına Gelibolu Tarihi Milli Parkı'nı almaları yönündeki tavsiye kararı etkili olmuştur.

Çanakkale ilinde Türk vatandaşlarının turizm işletmesi belgeli tesislerde gerçekleştirdiği konaklamalar için anlamlı bir trend fonksiyonu hesaplanabilmektedir ($y: -19000000 + 9590YIL$; R^2 : yüzde 84.8; $p < .0001$). Bu fonksiyon kullanılarak, 2010 yılında Çanakkale'ye ziyarete gelecek ve konaklama yapacak Türklerin sayısı 275.000 olarak tahmin edilmektedir. Yabancılar için hesaplanan trend fonksiyonunda model istatistik açıdan anlamsız ve çok küçük açıklama oranına sahiptir ($y: -8101333 + 4103YIL$; R^2 : yüzde 16.1; $p: 0.139$). Anlamlı olmamakla ve açıklama gücü son derece düşük olmakla birlikte, ihtiyatla değerlendirmek koşulu ile fonksiyona dayalı olarak 2010 yılında 145.000 yabancıya geleceğini söylemek olasıdır. Böylece 2010 yılında Çanakkale'ye yerli ve yabancı toplam 420.000 dolayında insanın gelmesi beklenebilir.

Çanakkale'de gerçekleşen geceleme sayılarının, konaklama sayıları ile bir paralellik gösterdiği belirlenmektedir. Yerli turistlerin geceleme sayılarının en az olduğu yılın 1994, en fazla olduğu yılın da 2004 yılı olduğu görülmektedir. Öte yandan, yabancı turistlerin geceleme sayısının en az olduğu yıl 1994 yılı iken, bu sayının en fazla olduğu yıl ise 1998 yılıdır.

Çanakkale ilinde Türklerin gerçekleştirdiği geceleme sayıları için hesaplanan trend fonksiyonu, $y: -30000000 + 15194YIL$ (R^2 : yüzde 92.6; $p < .0001$) şeklindedir. Buradan, 2010 yılında Türklerin 540.000 geceleme yapacakları tahmin edilebilmektedir. Aynı işlem yabancılar için gerçekleştirildiğinde, fonksiyon $y: -9091865 + 4603YIL$ (R^2 : yüzde 17.1; $p: 0.125$) şeklinde belirlenmektedir. Anlamlı olmadığı görülen ve açıklama düzeyi de çok düşük olan bu modele dayanarak, 2010 yılında yabancıların 160.000 geceleme yapabilecekleri ihtiyatlı olarak söylenebilir. Böylece, 2010 yılında toplam 700.000 geceleme sayısına ulaşılabileceği görülmektedir. Bu tahmin gerçekleştiği takdirde, turizm işletmesi belgeli yatak arzı 3.288 olan Çanakkale'de, yıllık ortalama olarak yüzde 58.3'lük ($700000/3288 * 365$) bir doluluk oranını yakalama anlamına gelmektedir. Bu durum, 2010 yılında bile tesislerin bir kısmının atıl kapasite sorunu yaşayabileceğini çağırıştırılmaktadır.

2003 yılı verilerine ulaşılabilen belediye belgeli tesislerin 2000 yılında da faaliyet gösterdiğini kabul edersek, bu tesislerde yapılan gecemeler de dikkate alınarak; tüm yıl boyunca 2000 yılında yüzde 18, 2002 yılında yüzde 11.5, 2003 yılında yüzde 7 ve 2004 yılında yüzde 10 doluluk sağladıkları anlaşılmaktadır. Dört ay faaliyet gösterdikleri kabul edilirse, doluluk oranları göreceli olarak 2000 yılı yüzde 57.5, 2002 yılı

yüzde 34.8, 2003 yılı yüzde 21.6 ve 2004 yılı yüzde 32.8 olarak gerçekleşmektedir. Bu durum, belediye belgeli tesislerde de önemli ölçüde atıl kapasite bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Çanakkale’de bulunan belediye belgeli tesislere ait veriler de dikkate alındığında; 2000 yılının oldukça hareketli geçtiği görülmektedir. Sonraki yıllarda, iç ve dış pazardaki talep daralışının yansımalarını görebiliyoruz. Bununla birlikte, 2004 yılında bir toparlanmadan bahsetmek olasıdır. Ancak, 2000 yılında ortalama geceleme 2.1 iken, bu sayı 2004 yılında 1.3’e gerilemektedir. Bu, eski hareketli günler geri gelse bile, gelenlerin daha kısa süreler için geldiklerini ortaya koymaktadır. Bu durum, bir yandan müşteri sayısının artırılması gerekliliğini ortaya koyarken diğer taraftan, gelenlerin daha uzun süreler kalmaları yönünde birtakım önlemler alınması gerekliliğine işaret etmektedir.

Çanakkale’nin Türkiye turizminden aldığı pay, Tablo 3’te sunulmaktadır. Buna göre Çanakkale, Türkiye turizminden en fazla payı 1998 yılında almıştır (yüzde 2.02). Bölgede konaklayan turist sayısındaki en fazla artış 1996-1998 yılları arasında gerçekleşmiştir. İlin 1990-2004 yılları arasında Türkiye turizminden aldığı pay ise, ortalama yüzde 1.01 dolayındadır.

Tablo 3: Çanakkale’nin Türkiye Turizmindeki Payı (1990-2004)

Yıllar	Türkiye’ye Turist (yabancı)	Gelen Sayısı	Çanakkale’de Konaklayan Turist (Yabancı) Sayısı	Yüzde
1990	5.398.000		77.732	1.44
1991	5.553.000		41.921	0.75
1992	7.104.000		63.793	0.89
1993	6.525.000		67.404	1.03
1994	6.670.000		34.103	0.51
1995	7.726.000		60.729	0.78
1996	8.614.000		80.646	1.00
1997	9.689.000		183.749	1.89
1998	9.752.000		197.816	2.02
1999	7.483.000		81.220	1.08
2000	10.412.000		107.722	1.03
2001	11.618.000		111.365	0.95
2002	13.247.000		89.423	0.67
2003	14.029.500		82.627	0.58
2004	17.517.000		109.395	0.62

Kaynak: Konaklama İstatistikleri Bültenleri (1990-2004) Turizm Bakanlığı, Ankara.

Çanakkale’de gerçekleşen gecemelerin Türkiye’de gerçekleşen gecemelere kıyası, Tablo 4’de yer almaktadır. Buna göre, yabancı turist gecemelerinden alınan pay konaklamalardan alınan paya kıyasla daha düşüktür. Bunun nedeni, bölgedeki ortalama kalış süresinin Türkiye geneli ortalama kalış süresinin altında olması şeklinde açıklanabilir. Bölgenin Türkiye’de gerçekleşen gecemelerden aldığı pay, yüzde 0.22 ile yüzde 0.71 arasında bir değişim aralığına sahiptir. İl, geceleme açısından en yüksek payı (yüzde 0.71) 1998 yılında almıştır. 1990-2004 yılları arasında, gecemelerden alınan pay ise, yüzde 0.39 dolayındadır.

Tablo 4: Geceleme Bakımından Çanakkale’nin Türk Turizmindeki Payı (1990-2004)

Yıllar	Türkiye’deki Geceleme Sayısı (yabancı)	Toplam Geceleme Sayısı (Yabancı)	Toplam	Yüzde
1990	13.270.641	83.432		0.62
1991	9.699.097	44.282		0.45
1992	16.745.455	71.032		0.42
1993	17.064.115	72.953		0.42
1994	16.254.810	36.535		0.22
1995	18.477.323	73.733		0.39
1996	25.548.488	93.340		0.36
1997	36.167.197	198.572		0.54
1998	30.432.625	218.557		0.71
1999	20.434.883	88.046		0.43
2000	28.510.906	113.765		0.39
2001	36.368.500	117.756		0.32
2002	43.312.498	95.759		0.22
2003	40.866.002	97.286		0.23
2004	49.727.905	123.812		0.24

Kaynak: Konaklama İstatistikleri Bültenleri (1990-2004) Turizm Bakanlığı, Ankara.

Tablo 5’te, Çanakkale’de turizm işletmesi belgeli tesislerde konaklayan belli milliyetteki yabancı turistler dikkate alınarak hazırlanan

yıllara göre dağılım yer almaktadır. Buna göre, 1997-2004 yılları arasında en çok konaklayanların Japon turistler olduğu görülmektedir. Japonları, Amerikalı, Alman ve Fransız turistler takip etmektedir. 2003 yılında, bölgede konaklayan Amerikalı, Japon, İngiliz ve Fransız turist sayılarında önemli ölçüde düşüşler görülmektedir. Bu durumun, 11 Eylül terör saldırıları sonucunda ortaya çıktığı söylenebilir.

Tablo 5: Çanakkale’de Konaklayan Yabancıların Milliyetlere Göre Dağılımı (1997-2004)

YIL	ABD	Almanya	Avustralya	Benelüks	Fransa	İngiltere
1997	43.616	23.832	4.142	5.128	15.400	12.379
1998	40.051	26.707	4.403	4.888	12.303	7.265
1999	14.414	6.440	2.011	1.526	6.940	2.679
2000	14.105	8.646	4.584	7.449	4.654	4.553
2001	16.828	13.525	3.529	5.203	7.200	3.502
2002	13.072	14.153	2.882	4.932	3.078	3.131
2003	9.019	16.558	3.654	6.735	2.296	2.296
2004	7.660	29.119	4.374	7.256	2.466	4.089

YIL	İspanya	Japonya	İtalya	Yunanistan	Romanya	Bulgaristan
1997	649	60.850	5.040	886	1.961	87
1998	2.482	74.633	7.151	344	6.211	658
1999	1.239	33.398	589	183	2.624	572
2000	1.918	34.532	3.452	1.002	8.084	695
2001	1.223	44.184	3.027	1.529	4.174	398
2002	1.335	31.119	2.163	1.659	3.628	874
2003	4.324	14.587	2.924	3.632	4.781	748
2004	2.533	17.179	3.815	8.081	3.075	735

Kaynak: Konaklama İstatistikleri Bültenleri (1997-2004) Turizm Bakanlığı, Ankara.

Çanakkale’de konaklayan yabancıların yıllar itibariyle dağılımı incelendiğinde, en dramatik azalmanın Amerika pazarında olduğu anlaşılmaktadır. 1997 yılı 100 kabul edildiğinde, bu pazarda yüzde 80 dolayında bir erime söz konusudur. Japonya pazarında bu oran yüzde 70 dolayındadır. Fransa’da yüzde 75 ve İngiltere pazarında yüzde 67’lik bir gerileme mevcuttur. İtalyan pazarındaki gerileme ise yüzde 25 dolayındadır.

Diğer taraftan, Almanya pazarında yüzde 22'lik bir artış söz konusudur. Alman pazarı 1998'den 1999'a yüzde 75'lik bir talep azalışı göstermiş, ancak izleyen yıllarda sürekli bir artış eğilimi içinde olmuştur. Bu yönü ile diğer ülkelere göre farklılaşmaktadır. Almanya'nın yanı sıra, Yunanistan pazarındaki sürekli artış eğilimi de dikkat çekicidir. En istikrarlı pazarın Avustralya olduğu anlaşılmaktadır. Artış eğilimi içinde olan pazarlar, Almanya'nın yanı sıra Benelüks ülkeleri ve Yunanistan olarak belirlenmektedir.

Belediye belgeli tesislerde konaklayanların milliyet dağılımlarını dikkate aldığımızda, tabloda yer verdiğimiz milliyetler içinde bu tesislerin en fazla Avustralyalılar tarafından tercih edildiğini tespit ediyoruz. Avustralyalıların konaklama-geceleme sayıları 2000 yılında 4.857-10.977, 2002 yılında 2.253-4.184, 2003 yılında 859-1.520 ve 2004 yılında 1.810-2.234'tür. Buradan, talebin azalma eğiliminde olduğunu görebiliyoruz. Bu tesislere, Bulgaristan ve Yunanistan pazarından gelen talebin arttığını da anlıyoruz. 2003'ten (209-288) 2004'e (1.280-1.353) Yunanistan'ın bu tesislere dönük talebi çok önemli ölçüde artmıştır. Bu konuda AB sürecinin etkili olduğu düşünülebilir.

Çanakkale'de konaklayan yabancı turistlere ait geceleme sayılarının yıllara göre dağılımı Tablo 6'da sunulmuştur. Bölgede en fazla gecelemeyi Japon turistler yapmıştır. Japonları, Amerikalı, Alman ve Fransız turistler izlemektedir. 1998 yılı Japon ve Alman turistlerin geceleme sayılarının en fazla olduğu yıldır. 1997 yılı ise, Amerikalı ve Fransız turistlerin geceleme sayısının en fazla olduğu yıldır. 2003 yılında konaklayan yabancı turist sayısındaki yaşanan düşüş, geceleme sayısının da azalmasına neden olmuştur.

Tablo 6: Çanakkale'de Geceleyen Yabancıların Milliyetlere Göre Dağılımı (1997-2004)

YIL	ABD	Almanya	Avustralya	Bene-lüks	Fransa	İngiltere
1997	46.468	25.940	6.534	5.209	15.613	13.418
1998	44.335	28.402	6.608	5.220	12.524	8.737
1999	16.523	6.946	3.413	1.695	7.221	2.829
2000	14.582	9.227	5.865	7.607	6.222	4.794
2001	17.339	13.776	5.006	5.557	7.350	3.752
2002	13.611	14.375	4.308	5.117	3.782	3.399
2003	9.449	20.090	4.836	6.804	3.416	3.436
2004	8.503	31.097	5.674	7.658	3.317	5.033

YIL	İspanya	Japon-ya	İtalya	Yunanistan	Romanya	Bulgaristan
1997	689	62.266	5.654	891	1.986	534
1998	2.556	78.627	8.359	429	6.860	1.702
1999	1.270	33.558	929	222	2.792	842
2000	1.928	34.659	3.592	1.003	8.498	745
2001	1.276	44.359	3.699	1.693	4.278	411
2002	1.348	31.461	2.692	2.188	3.744	944
2003	4.570	14.642	4.711	4.152	4.955	818
2004	2.834	17.291	5.029	9.520	3.265	779

Kaynak: Konaklama İstatistikleri Bültenleri (1997-2004) Turizm Bakanlığı, Ankara.

Tablo 7’de, Çanakkale’de konaklayan turistlerin ortalama kalış süreleri milliyetlere ve yıllara göre sunulmuştur. Tablodan, yerli turistlerin ortalama olarak yabancıardan daha uzun süre kaldıkları anlaşılmaktadır. Turistlerin Çanakkale’de ortalama kalış süresi 1.3 gün dolayındadır. Bölgedeki konaklama tesislerinin yüzde 58 atıl kapasite sorununa, turistlerin kalış süresinin çok kısa olması da eklenmektedir. Bu durum, Çanakkale’deki konaklama kapasitesinin tam olarak kullanılamaması ve verimlilik sorunlarının yanı sıra, turizm işletmelerindeki istihdamın ve turizminden elde edilen gelirin azalması gibi olumsuz sonuçları da doğurabilmektedir.

Ortalama kalış süreleri bakımında ABD, Almanya, Benelüks ülkeleri, İngiltere, İspanya ve Japonya istikrar gösterirken, Avustralyalı misafirlerin ortalama kalış süreleri her geçen yıl azalmıştır. 1997 yılında 1.6 olan ortalama geceleme, 2004’de 1.3’e gerilemiştir. Fransa pazarında kısmi bir iyileşmeden bahsetmek olasıdır. Bulgaristan ve İtalya pazarının geceleme oranları inişli-çıkışlı bir grafik izlemektedir.

Tablo 7: Milliyetlere Göre Çanakkale’de Ortalama Kalış Süresinin Dağılımı (1997-2004)

YIL	A.B.D	Almanya	Avustralya	Benelüks	Fransa	İngiltere	İspanya
1997	1.1	1.1	1.6	1.0	1.0	1.1	1.1
1998	1.1	1.1	1.5	1.1	1.0	1.2	1.0
1999	1.1	1.1	1.7	1.1	1.0	1.1	1.0
2000	1.0	1.1	1.3	1.0	1.3	1.1	1.0
2001	1.0	1.0	1.4	1.0	1.0	1.1	1.0
2002	1.0	1.0	1.5	1.0	1.2	1.1	1.0
2003	1.0	1.2	1.3	1.0	1.5	1.2	1.1
2004	1.1	1.1	1.3	1.1	1.3	1.2	1.1

YIL	Japonya	İtalya	Yunanistan	Romanya	Bulgaristan	Yabancı ortalama	Yerli
1997	1.0	1.1	1.0	1.0	6.1	1.1	1.4
1998	1.1	1.2	1.2	1.1	2.6	1.1	1.4
1999	1.0	1.6	1.2	1.1	1.5	1.1	1.6
2000	1.0	1.0	1.0	1.1	1.1	1.1	1.5
2001	1.0	1.2	1.1	1.0	1.0	1.1	1.5
2002	1.0	1.2	1.3	1.0	1.1	1.1	1.7
2003	1.0	1.6	1.1	1.0	1.1	1.2	1.6
2004	1.0	1.3	1.2	1.1	1.1	1.1	1.6

Kaynak: Konaklama İstatistikleri Bültenleri (1997-2004) Turizm Bakanlığı, Ankara.

Müze ve Ören Yerlerini Ziyaret Eden Ziyaretçi Sayısı

Çanakkale’de bulunan müze ve ören yerleri; Çanakkale Arkeoloji Müzesi, Çanakkale Boğaz Komutanlığı Müzesi, Çanakkale Şehitler Anıtı ve Harp Müzesi, Bigalı (Çamyayla) Atatürk Evi, Hademoğlu Konağı -Özel Etnografya Müzesi-, Assos (Behramkale), Aleksanderia Troas (Dalyan köyü), Troya (02.12.1998 tarihinde dünya miras listesine alınmıştır), Apollon S., Sigeon, Dardanos, Chyrse (Gülpınar), Zeus Altarı, Lysimakheia, Aigos, Potamoi (Bayır Köyü), Kardia (Bakla Burnu), Sestos (Akbaş Burnu), Neandria (Ezine-Çıgır Dağı), Piri Reis Müzesi ve Tarihi Liman, Kabatepe Tanıtma Merkezi şeklinde sıralanabilir (Dinçer ve diğerleri, 2005: 87).

Tablo 8’de, Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı’ndaki müzelerin ziyaretçi sayılarının yıllara göre dağılımı yer almaktadır. Elde edilen verilerde, yerli ve yabancı ziyaretçi ayrımı yapılmamıştır. Bu nedenle, Tablo 8’deki veriler toplam ziyaretçi sayısı halinde sunulmuş ve değerlendirmeler toplam ziyaretçi sayısı esas alınarak yapılmıştır. Buna göre, Bigalı Köyü Atatürk Evi’ni ziyaret edenlerin sayısında 1995-2005 yılları arasında sürekli bir artış görülmektedir. Bir önceki yıla kıyasla, oransal olarak en fazla artış (yüzde 720) 1998 yılında gerçekleşmiştir.

Şehitler Abidesi Müzesi’ni ziyaret edenlerin sayısı 1995-1998 arasında sürekli artış göstermiştir. Öte yandan 1998-2002 arasında ziyaretçi sayısı dalgalanmaktadır. Bunu, daha önce de belirtildiği gibi 1999 yılında terörist başı Abdullah Öcalan’ın yakalanması, Marmara Depremi ve 2001 yılında gerçekleşen ekonomik krizle açıklamak olanaklıdır. 2004 ve 2005 yıllarında ise, müzeyi ziyaret edenlerin sayısında artış yaşanmıştır.

1995-2002 arasında, Kabatepe Tanıtım Merkezi’ni ziyaret edenlerin sayısı sürekli artış göstermiştir. 2002’de ise, ziyaretçi sayısında düşüş gözlenmektedir. Yerli ziyaretçi bakımından düşüşün nedeni, 2001 yılında

gerçekleşen ekonomik kriz ile açıklanabilir. 2004 ve 2005 yıllarında, tanıtım merkezini ziyaret edenlerin sayısı artış göstermektedir.

Tablo 8: Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'ndaki Müzelerin Ziyaretçi (Yabancı+Yerli) Sayısı

Yıllar	KABATEPE TANITIM MERKEZİ	ŞEHİTLER ABİDESİ MÜZESİ	BİGALI ATATÜRK EVİ
1995	43.571	38.665	248
1996	55.394	37.496	327
1997	60.052	54.828	1.039
1998	68.400	55.750	7.490
1999	70.800	55.500	9.000
2000	75.800	56.000	9.200
2001	76.900	41.800	9.550
2002	75.400	47.600	12.200
2003 ^(*)	99.350	59.050	15.850
2004	123.300	70.500	19.500
2005	154.500	118.000	17.000

Kaynak: Lütfi ATAY, "Turistik Destinasyon Pazarlaması ve Bir Alan Uygulaması" Basılmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2003, İzmir, s.166

(*) Tüm çabalara rağmen, 2003 yılı verilerine ulaşamadım. Bu nedenle, trendi bozmaması için önceki ve sonraki yılın ortalaması alınmıştır.

Kabatepe Müzesi için trend fonksiyonu, $y: -17000000 + 8766YIL$ (R^2 : yüzde 81.7; $p < .0001$) şeklinde hesaplanmaktadır. Abide için, $y: -9239656 + 4649YIL$ (R^2 : yüzde 48.1; $p: 0.018$) şeklinde belirlenirken; Bigalı Atatürk Evi için, $y: -3897236 + 1953YIL$ (R^2 : yüzde 93.5; $p < .0001$) olarak hesaplanmaktadır. Bu formüllerden yola çıkarak; 2010 yılında Kabatepe Müzesini yaklaşık 620.000, Abide Müzesini 105.000 ve Bigalı Atatürk Evini ise 28.000 kişinin ziyaret edeceği tahmin edilebilir.

Diğer taraftan; Kabatepe, Abide ve Bigalı Atatürk Evine yapılan ziyaret sayısı ile Türklerin gerçekleştirdikleri gecelemler arasında anlamlı korelasyonlar bulunmaktadır (Kabatepe için Pearson Korelasyonu: .912, $p < .001$; Abide için Pearson Korelasyonu: .830, $p: .003$; Bigalı Atatürk Evi için Pearson Korelasyonu: .902, $p < .001$). Bununla birlikte, yabancıların

gecelemeleri ile bu ziyaretler arasında anlamlı bir korelasyon tespit edilmemektedir. Buradan hareketle, yapılan regresyon analizi, yerli gecelemlerin tahmininde Kabatepe, Abide ve Bigalı Atatürk Evini ziyaret edenlerin sayısının zaman içinde gösterdiği değişimin geleceğin tahmininde de kullanılabileceğini ortaya koymuştur. Model istatistik olarak anlamlı olmakla birlikte (R^2 : yüzde 88.4; p :.003), modelde yer alan bağımsız değişkenlerin katsayılarının anlamlılık sınavında (t-testine ait anlamlılık düzeyleri) katsayılar anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$). Bu durum, çoklu modelde yer alan bağımsız değişkenlerin modele katkısının olmadığını ifade etmektedir. Bu durum, olasılıkla sağlıklı verilerden kaynaklanabilmektedir. Bununla birlikte, -ihtiyatla değerlendirmek üzere- bir fikir verebilmesi için model aşağıda ifade edilmiştir.

$$\text{Yerli geceleme sayısı: } 29884 + 0.5 * \text{Kabatepe ZS} + 1.6 * \text{Abide ZS} + 3.6 * \text{Bigalı Atatürk Evi ZS}$$

Yukarıdaki formül kullanılarak, 2010 yılında Türklerin 600.000 geceleme gerçekleştirebilecekleri tahmin edilebilmektedir. Bu durum, daha önce tek değişken ile yapılan 540.000 tahminini desteklemektedir. Böylece, aynı eğilimler devam ettiği takdirde, 2010 yılında 550.000-600.000 arasında yerli turist geceleme gerçekleşmesi olasıdır. Bu sonuç ihtiyatla değerlendirilmelidir.

Troya ören yerini ziyaret edenlerin sayısı, Tablo 9'da yer almaktadır. 1998-2002 arasında ören yerini ziyaret edenler yerli ve yabancı olarak ayrılırken, 2003-2005 arasında böyle bir ayırım yapılmamıştır. 1999 yılında hem yerli hem de yabancı ziyaretçi sayılarında düşüş yaşanmıştır. Bu düşüslere, daha önce belirtilen söz konusu etkenlerin neden olduğu söylenebilir. 2000-2002 yılları arasında toplam ziyaretçi sayısında artış yaşanırken, 2003 yılında ise düşüş yaşanmıştır. Bu düşüşe, 11 Eylül saldırılarının neden olduğunu söylemek olasıdır. Öte yandan, 2004 ve 2005 yıllarında ören yerini ziyaret edenlerin sayısı artma eğilimine girmiştir. Bunda MEB'nin tavsiye kararının da etkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 9: Troya Ören Yerini Ziyaret Eden Ziyaretçilerin Sayısı

Yıl	YERLİ	YABANCI	TOPLAM
1998	53.362	221.624	274.986
1999	7.239	104.017	111.256
2000	14.739	133.510	148.249
2001	65.985	175.262	240.247
2002	143.264	179.189	322.453
2003	-	-	270.762
2004	-	-	417.399
2005	-	-	583.457

Kaynak: Lütfi ATAY, "Turistik Destinasyon Pazarlaması ve Bir Alan Uygulaması" Basılmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2003, İzmir, s.168

Tablo 10'da, Biga Yarımadası'ndaki müze ve ören yerlerini ziyaret edenlerin sayısına bakıldığında, 2001-2005 arasında ziyaretçi sayısının dalgalandığı görülmektedir. 2003 yılında ziyaretçi sayısında azalma görülmektedir.

Assos ve Kilitbahir Müzelerini ziyaret edenlerin sayısı 2003 yılı hariç, diğer yıllarda hep artış eğilimi göstermektedir. Kilitbahir Müzesine olan talebin artmasında, Gelibolu yarımadasına yapılan ziyaret sayılarının artması etkilidir. Assos Müzesinin ise daha çok yaz dönemlerinde bölgeye gelen tatilciler tarafından ziyaret edildiği tahmin edilmektedir.

Tablo 10: Biga Yarımadası'ndaki Müze ve Ören Yerlerini Ziyaret Edenlerin Sayısı

YIL	ASSOS	APOLLON TAPINAĞI	ALEXANDRIA	ARKEOLOJİ MÜZESİ	KİLİTBAHİR
2001	54.195	1.607	--	36.757	10.988
2002	79.643	2.452	855	12.010	27.469
2003	61.585	2.333	539	--	18.835
2004	88.687	2.438	390	9.387	28.484
2005	85.914	1.636	543	6.808	65.046

Kaynak: Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2006.

Tablo 10’da dikkat çeken bir husus, şehir içinde yer alan Arkeoloji Müzesine yapılan ziyaretlerin her geçen yıl azaldığıdır. Bu durum, düşündürücü olduğu kadar bir takım eksikliklere de işaret etmektedir. Bu müzeye ait 2003 yılı verisi maalesef bulunmamaktadır.

Müzelere ait ziyaretçi sayılarının sağlıklı şekilde derlenmediği ve saklanmadığı görülmektedir. Bu durum, geleceğe dönük tahminlerin yapılmasında ve buna bağlı yönetsel kararların alınmasında ciddi bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çanakkale turizm açısından doğal, tarihi ve kültürel birçok önemli çekicilik unsuruna sahiptir. Bölgede turizmin planlı olarak geliştirilebilmesi ve çekicilik unsurlarının devamlılığının sağlanabilmesi için, bölgeyi ziyaret eden turistlerin eğilimlerini bilmek ancak sağlıklı turizm istatistikleri ile olanaklıdır. Bu nedenle, Çanakkale’nin turizm istatistiklerinin sistematik ve bilimsel yöntemlerle hazırlanması gerekmektedir.

Çanakkale turizminin göstermiş olduğu gelişme incelendiğinde, bölgedeki turizm hareketlerinin istikrarsız olduğu görülmektedir. Dünyada ve Türkiye’de yaşanan ekonomik krizler, terör olayları ve doğal afetler, Çanakkale’ye gelen ziyaretçi sayısını doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir. İç turizm açısından, bölgede konaklayan yerli turist sayısının en fazla olduğu yıl 2004’tür. Bölgede konaklayan yabancı turist sayısı ise, 1998 yılında en üst seviyeye ulaşmıştır.

Çanakkale’de bulunan müze ve ören yerlerini ziyaret edenlerin sayısına ilişkin geçmiş yıllara ait sağlıklı veriler bulunmamaktadır. Ayrıca, müze ören yerlerini ziyaret edenlerin sayısına ilişkin istatistiklerde, yerli ve yabancı ziyaretçi ayrımı yapılmamaktadır. İstatistiklerde böyle bir ayrımın yapılmaması, yerli ve yabancı ziyaretçilerin eğilimleri hakkında değerlendirmelerin yapılmasına engel teşkil etmektedir. İstatistiklerin sağlıklı tutulması ve yerli-yabancı ziyaretçi ayrımının yapılması, bu sorunun ortadan kaldırılmasına yardımcı olabilecektir.

Gelibolu ve Biga Yarımadası’ndaki müze ve ören yerlerini ziyaret edenlerin birden fazla istatistikte aynı anda yer alması, bölge istatistikleri için büyük bir sorun teşkil etmektedir. Gelibolu veya Biga Yarımadası’ndaki müze ve ören yerlerini ziyaret edenlere tek bir bilet satılması ve bu biletle yarımada’daki tüm müze ve ören yerlerinin ziyaret edilebilmesi bu sorunu ortadan kaldıracaktır.

Bölgedeki konaklama tesislerinin yüzde 58 dolayında atıl kapasite sorunu olması ve ziyaretçilerin ortalama kalış süresinin 1.3 gün civarında olması, bölge turizmini ve ekonomisini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle, bölgedeki yerel yöneticilerin, sivil toplum örgütlerinin, turizm işletmeleri yöneticilerinin, turist rehberlerinin ve turizm eğitimi veren eğitim kurumlarında çalışan eğitici ve akademisyenlerin bir araya gelip bu sorunun çözümüne ilişkin öneriler geliştirmesi gerekmektedir.

Son yıllarda Çanakkale'ye yönelik ilgi, yükselen bir seyir grafiği izlemektedir. Bu durum, bir fırsat olarak kabul edilmelidir. Bu nedenle, bölgeye dönük talebin geliştirilmesi için tutundurma faaliyetlerinin yoğunlaştırılması gerekmektedir. Bu bağlamda; yine bölgedeki yerel yöneticilerin, sivil toplum örgütlerinin, turizm işletmeleri yöneticilerinin, turist rehberlerinin ve turizm eğitimi veren eğitim kurumlarında çalışan eğitici ve akademisyenlerin bir araya gelip bölgesel tutundurma planı oluşturmaları gerekmektedir.

Öte yandan Çanakkale turizm ile ilgili bir diğer husus da, Çanakkale'ye ait çevre, fiziksel altyapı ve ulaşım konularında çeşitli problemlerinin söz konusu olduğudur. Bu nedenle, bölgedeki yerel yöneticiler, sivil toplum örgütleri ve turizm işletmelerinin yöneticileri, bu problemlerin çözümüne ilişkin bir eylem planı hazırlamalıdır.

Sonuç olarak, Çanakkale turizmine ilişkin istatistiklerin sağlıklı olarak, sistematik şekilde ve bilimsel yöntemler kullanılarak tutulması ve raporlanması oldukça önemlidir. Eksik ya da hatalı veriler, kamu ve özel sektör yöneticilerini yanlış-hatalı kararlara yöneltebilecektir. Ayrıca, istatistiklere kolay ulaşılabilirliğin de sağlanması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

ATAY, Lütfi; (2003), **Turistik Destinasyon Pazarlaması ve Bir Alan Uygulaması**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

BALDEMİR, Ercan ve BAHAR, Ozan; (2004), “*Türkiye’ye Yönelik Turizm Talebinin Neural (Sinir) Ağları Modelini Kullanarak Analizi*”, **Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2004, Say: 1.

BERBER, Metin; (1997), **Doğu Karadeniz’de Turizm Potansiyeli, Çeşitlendirilmesi, ve Gelişme Olanakları**, İTO Yayınları, No: 1997-27, İstanbul

Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Arşivi, 2006.

Çanakkale Kent Konseyi; (2004), **Çanakkale Yerleşiminin Durum Raporu 2003**, Çanakkale Kent Konseyi Yayınları: 2, Düzenleyen: Talat Koç, Nisan, Çanakkale.

DİNÇER, Mithat, DİNÇER, Fisun İstanbullu ve GÜNGÖR, Arif; (2005), “**Çanakkale İlinin Ekonomik Gelişmesinde Turizm Sektörünün Yeri ve Önemi**”, Çanakkale İlinin Ekonomik Gelişmesi seminer kitabı içinde, İktisadi Araştırmalar Vakfı ve Çanakkale Ticaret ve Sanayi Odası, Çanakkale.

EREN, D; (2005), “**Nevşehir Turizm İstatistiklerinin Değerlendirilmesi(1980-2003)**”, Kapadokya Toplantıları XI, Nisan 2004, Nevşehir.

ERTEK, Tümay, ALTINAY, Mehmet ve BIÇAK, Hasan Ali; (2002), “*Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ne Yönelik Turizm Talebi*”, **Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi**, Yıl: 13, Sayı: 2, Güz.

İÇÖZ, Orhan ve KOZAK, Metin; (1998), **Turizm Ekonomisi**, Turhan Kitabevi, Ankara.

KOZAK, Nazmi, KOZAK, Meryem, Akoğlan ve KOZAK, Metin; (2000), **Genel Turizm-İlkeler ve Kavramlar**, Turhan Yayınevi, Ankara.,

KUŞLUVAN, Zeynep; (2002), “*Türkiye’de İç Turizm Talebinin Analizi*”, **Seyahat ve Turizm Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 2.

OLALI, Hasan ve TİMUR, Alp; (1988), **Turizm Ekonomisi**, Ofis Ticaret Matbaacılık, İzmir.

OLGAÇ, Serkan. ve KOZAK, Nazmi; (2006), "**Türkiye'de İç Turizm Hareketlerinin Arz Kaynakları ile İlişkisinin Analizi ve İller Bazında Sınıflandırılması**", 2. Ulusal Eğirdir Turizm Sempozyumu, Isparta, Kasım 2006.

ÖZEL, A. Esra; (2004), **Çanakkale İli Doğal ve Kültürel Potansiyelinin Turizm ve Rekreasyonel Kullanım Yönünden İncelenmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı ABD.

Turizm Bakanlığı Konaklama İstatistikleri Bültenleri 1990-2004, Ankara, T.C. Turizm Bakanlığı.

YAĞCI, Özcan; (2002), "*Güneydoğu Anadolu Bölgesi Turizm Arz ve Talep Özellikleri*", **Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi**, Yıl: 2002, Sayı:1.

YAĞCI, Özcan; (2003), **Turizm Ekonomisi**, Detay Yayıncılık, 2003, Ankara

YILDIRIM, H. M. ve HAMARAT, B.; (2006), "**Türkiye Turizm Talebini Etkileyen Faktörler:Akdeniz Ülkelerinden Türkiye'ye Olan Turizm Talebinin Robust Regresyon Yöntemiyle İncelenmesi**", III. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Kongresi, Çanakkale, 25-28 Mayıs 2006

www.canakkale.gov.tr Erişim Tarihi 20.01.2006

“GİRİŞİMCİLERE ÖNERİLER”

